

Capac prosopomorf gumelnițian de peste 6.500 de ani în colecțiile Muzeului Județean Teleorman

de Conf. Univ. dr. George V Grigore

În colecțiile arheologice ale *Muzeului Județean Teleorman* din Alexandria se află și un exponat numit „Capac prosopomorf” și care provine din situl gumelnițian eneolitic Vitănești – „Măgurice”. Capaculeste de formă tronconică, cu pereții ușor arcuiți spre exterior, cu o figură antropomorfă, în relief („Zeul care doarme”). În momentul descoperirii, în anul 2002, capacul era fragmentar, lipsind zona sa inferioară unde, posibil, era modelată gura. Datorită rarității acestor obiecte pe teritoriul județului Teleorman, s-a optat pentru restaurarea zonei lacunare, folosindu-se diverse analogii cu piese descoperite în alte situri arheologice. Capacul datează din a doua jumătate a mileniului V î.Hr. și aparține culturii Gumelnița. Este lucrat dintr-o pastă relativ fină. În unele zone se păstrează lustrul. Culoarea obiectului este gri închis. Înălțimea sa este de 10,5 cm. În creștetul capului are o proeminență ascuțită, ochii sunt ușor întredeschiși, prelungi, modelați în relief, ca două migdale, dând feței o înfățișare puțin adormită („Zeul care doarme”). Cele două sprâncene modelate tot în relief, sunt arcuite și se îmbină la rădăcina nasului. Acesta este coroiat. Lobii urechilor sunt neperforați. Restul calotei capacului este decorat cu ușoare incizii dispuse neregulat sugerând, posibil, firele de păr. Se poate preciza că, prin modelarea capacului, meșterul din preistorie a reușit să redea un aspect real al capului. Există de asemenea și o oarecare respectare a proporțiilor. „Capacele prosopomorfe” constituie unele dintre aspectele spectaculoase ale descoperirilor din epoca neo-eneolitică. Sunt răspândite pe arii geografice vaste. Se întâlnesc în

culturile Vinca, Hamangia, Gumelnița și au o mare diversitate tipologică: formă, decor și realizare artistică. Alături de vasele antropomorfe reprezintă adevărate capodopere ale artei preistorice. Se poate spune că tocmai cultura Gumelnița excelează în ceea ce privește vastitatea și frumusețea acestor vase. Posibil, capacele prosopomorfe suplinesc lipsa detaliilor feței de pe unele vase antropomorfe. Ele erau modelate astfel încât să reprezinte, mai realist sau mai schematizat, capul omenesc. Totuși, până acum, aceste piese nu au fost găsite împreună. Chiar și fără dovezi concrete, unii cercetători înclină să creadă că cel puțin unele din aceste capace ar fi putut completa vasele antropomorfe care nu au detaliile feței modelate sub buză. Aceste capace, ca și vasele cu decor antropomorf, ar fi putut fi folosite în cadrul unor ceremonii legate de viața membrilor comunității. Ele sugerează ipoteza unui cult casnic, în care protejau conținutul vaselor de influențe nefaste (dacă gândim doar „casnic”). Prin zeul incaș Manco Capac se înțelege „cel care ne va pune capac”. Adică zeul ne va strânge în pumni (apariția întunericului) și va remodela planeta cu totul (simbol al așa ziselor gropi de gunoi ritualice). Așa cum bisericile au turle (simbol „T care urlă”), și vasele au capace („C-A -Pac!”). Ele par a ne dezvălui un aspect particular al credințelor religioase gumelnițene, un univers straniu în care rațiunea îmbinării elementelor antropomorfe cu cele zoomorfe este foarte greu de descifrat (sau nu, pentru că apariția acestora se află în legătură cu transformarea prin care vor trece și „matricele” sau „formele” de viață: cele vechi „se vor rupe”, iar cele noi care vor apărea vor fi diferite total – aceasta este taina zeilor cu chipuri animalice, sau a trupelor de mascați ce apar în ritualurile așa zis păgâne). Probabil, aceste vase și capace fac parte dintr-o temă cultică mai mare, care mai cuprinde și măștile antro-po-zoomorfe. Cercetările viitoare vor putea completa informațiile despre acest aspect deosebit de spectaculos al vieții spirituale gumelnițene. Civilizația Gumelnița de acum 6.500 – 7000 de ani s-a aflat în proxima „vecinătate” a ultimei transformări planetare periodice, iar arta acelor timpuri include simbolurile unor

mesaje milenare despre ceea ce înseamnă viața în materie, coordonata variabilă timp și spațiul la care ne raportăm.

Surse: ziarulnatiunea.ro; muzeulteleorman.ro

Capac prosopomorf gumelnițian de peste 6.500 de ani. Aflat în colecțiile arheologice ale *Muzeului Județean Teleorman* din Alexandria. Provine din situl gumelnițian eneolitic Vitănești – „Măgurice”. Capacul este de formă tronconică, cu pereții ușor arcuiți spre exterior, cu o figură antropomorfă, în relief („Zeul care doarme”). Momentul descoperirii, anul 2002.